

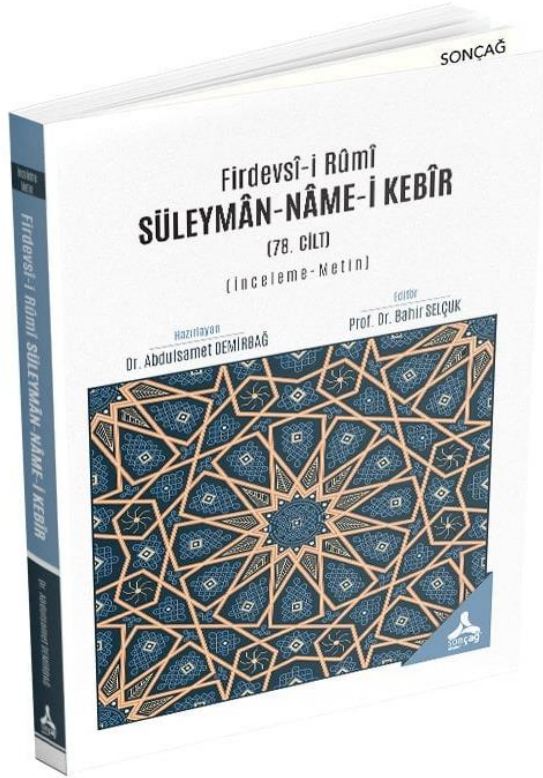
Kitap Tanıtımı

Geliş Tarihi/Received Date: 06.12.2022

Kabul Tarihi/Accepted Date: 12.01.2023

FİRDEVSÎ-İ RÛMÎ SÜLEYMÂN-NÂME-İ KEBİR (78. CİLT) (İNCELEME-METİN)¹

Nurten ÇELİK²

Klasik Türk edebiyatı geleneği içerisinde manzum eserler kadar mensur eserler de önemli bir yer edinmiştir. Türk toplumunun İslamiyet'e geçişi ile başlayan tercüme ve telif eser geleneği her geçen yüzyılda artarak devam etmiştir. Yeni bir dine geçişin etkisiyle Arap ve Fars edebiyatlarından oldukça etkilenilmiş ve bu dillerle yazılmış eserler edebiyat dünyamızda yer edinmeye başlamıştır.

Klasik edebiyatın ilk dönemlerinde daha çok ahlakî, dinî ve tasavvufî eserler önemli yer tutmuştur. Yeni kabul edilen dinin gereklerini öğrenme düşüncesinin ağırlıklı olduğu bu temayül neticesinde Arapça ve Farsça söz varlığı da Türkçeye aktarılmaya başlamıştır. Zamanla, özellikle klasik şairlerin kendilerini kanıtlama çabaları da kelime transferinin hızını ve yoğunluğunu artırmıştır.

Nazmın hükümler olduğu klasik Türk şiirinde nesrin zaman zaman küçümsenip zül sayıldığı bu nedenle zamanla şiirsel unsurlarla süslediği, mensur metinlerde manzum parçalara sıkça yer verildiği bilinmektedir. Buna rağmen halka yönelik eserlerin dilinde sadelik ön plana çıkmaktadır. 15. yüzyılda sade nesirle kaleme alınmış, manzum parçalarla renk katılmış eserlerden biri de Fırdevsî-i Rûmî tarafından kaleme alınan 81 ciltlik *Süleymân-*

¹ (ISBN: 978-625-8421-94-1; Ankara: Sonçağ Akademi; Yıl 2022; s.s. 380)

² Dr., MEB, nurtencelik0266@gmail.com, orcid.org/ 0000-0003-0591-9756.

nâme-i Kebîr adlı eserdir. Bu tanıtım yazısında Firdevsî-i Rûmî'nin *Süleymân-nâme-i Kebîr*'inin 78. cildi üzerine yapılan kitap çalışması incelenecektir.

Çalışma, Dr. Abdulsamet DEMİRBAĞ tarafından başta doktora tezi olarak çalışılmış sonra birtakım ekleme ve çıkarmalarla gözden geçirilmiş ve kitaplaştırılarak basılmıştır. Editörlüğünü Prof. Dr. Bahir SELÇUK'un yapmış olduğu bu çalışma, Sonçağ Yayınları tarafından 2022 yılında yayımlanmıştır. 380 sayfadan oluşan çalışma; "Ön Söz", "Transkripsiyon Alfabeti", "Kısaltmalar" ve "Giriş" kısımlarının ardından "*Süleymân-nâme-i Kebîr*'in 78. Cildinin Tanıtımı ve İncelenmesi", "*Süleymân-nâme-i Kebîr*'in 78. Cildinin Çeviri Yazısı" olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Sonrasında "Sonuç", "Kaynaklar" ve "Tıpkıbasımdan Örnek Sayfalar" kısımlarına yer verilmiştir.

Eser, yazar tarafından kaleme alınan "Ön Söz" yazısı ile başlamış ve Türk edebiyatının tarihî süreci içerisinde manzum ve mensur eserlerin önemine değinilmiş, *Süleymân-nâme-i Kebîr*'in bu edebî türler içerisindeki yerinden bahsedilerek çalışılan eserin nüshaları tanıtılmıştır.

Eserin "Giriş" kısmında "*Firdevsî-i Rûmî'nin Hayatı*", "*Edebî Kişiliği*", "*Eserleri*" başlığına ve "*Süleymân-nâme-i Kebîr*" ve "*Diğer Eserleri*" alt başlıklarına yer verilmiştir. Yazar "Giriş" bölümünde Osmanlı döneminde ilme verilen öneme değinmiş ve eser hakkında bilgiler sunmuştur. Eserle ilgili "...*Süleymân-nâme-i Kebîr*'in Fatih Sultan Mehmet döneminde yazılmaya başlandığı ve II. Bâyezîd döneminde bitirilip padişaha sunulduğu..., eserin cilt sayısı hakkında rivayetler olsa da 81 cildinin elde olduğu" şeklinde bir bilgi verilmektedir." (Demirbağ, 2022: 1).

"*Yazarın Hayatı*" başlığı altında müellifin hayatı hakkında kaynaklarda pek fazla bilgi olmadığını belirten yazar, dönemin kaynaklarından hareketle bilgi sunmaya çalışmıştır. "*Edebî Kişiliği*" bölümünde müellifin üretken bir kişiliğe sahip, Arapça ve Farsça bildiği ancak manzumelerinin lirizmden yoksun, aruz ve birtakım imla hataları sebebiyle şairlik yönünün zayıf olduğu ifade edilmiştir (Demirbağ, 2022: 4).

"*Eserleri*" bölümünde yazar, *Süleymân-nâme-i Kebîr*'in tanıtımı ile başlamış ve bu eser hakkında detaylı bilgiler sunmuştur. Eserin Fatih Sultan Mehmet, II. Bayezid ve Yavuz Sultan Selim dönemlerinde yazıldığı ifade edilmiştir. Eserin Hz. Süleyman'ın hayatı etrafında cereyan etse de tarih, ahlak, felsefe, ilm-i nücûm, tıp, tasavvuf gibi farklı alanlarda oldukça zengin bilgiler ihtiva etmesi yönüyle dikkat çektiği; cilt sayısı hakkında kaynaklarda farklı görüşler olmasına rağmen kütüphanelerde 81 cildinin tespit edilmiş olduğu ifade edilmektedir. Yazar bugüne kadar *Süleymân-nâme-i Kebîr*'in çeşitli ciltleri üzerine yapılan çalışmalar hakkında da bilgi vererek araştırmacılara ışık tutmuştur. "*Diğer Eserleri*" alt başlığı ile müellifin çeşitli eserlerine değinilmiştir.

"*Süleymân-nâme-i Kebîr*'in 78. Cildinin Tanıtımı ve İncelenmesi" ana başlığı "*Genel Özellikler*", *İmla Özellikleri*, "*Muhteva*", "*Şahsiyetler*", "*Hikâyelerin Özetleri*", "*Dil ve Üslup*", "*Tahkiye Tekniği*", "*Edebî Sanatlar*", "*Atasözü ve Deyimler*", "*Manzum Metinler*" alt başlıklarına yer verilmiştir. Yazar, 78. cildin 143 varak ve 21 satırdan meydana geldiğini, manzum-mensur karışık bir eser olduğunu dile getirmiştir. Eserin meclislere ayrıldığı ve söz

konusu cildin 386. meclis ile başlayıp 390. meclisle son bulunduğu ayrıca bu meclislerde anlatılan konu ile alakalı 125 Farsça başlık bulunduğu bilgisine yer verilmiştir (Demirbağ, 2022: 13).

Eski Anadolu Türkçesi dil özellikleri gösteren eserin geneli harekeli iken 40 varaklık bölümü harekesiz olarak yazılmıştır. Mensur kısımların hâkim olduğu eserde anlatılan konuyla ilgili yazılan manzum kısımlar esere hareketlilik ve canlılık katmıştır. Eserde geçen hikâyeler, başta Süleyman Peygamber olmak üzere Kur'an-ı Kerim'de geçen-geçmeyen pek çok peygamberden mitolojik kahramanlara, mitolojik kuşlara, farklı isimlerde meleklerle yer veren oldukça geniş bir şahıs yelpazesine sahiptir.

Demirbağ, bu çalışmada Farsça başlık altında bulunan hikâyeleri birkaç cümle ile özetlemiş ve bu bölümde okuyucuların içerik hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamıştır. Firdevsî-i Rûmî, *Süleymân-nâme-i Kebîr'de*, anlatılan konuları desteklemek için ayetlere, hadislere, kelâm-ı kibarlara yer vermiş, ayrıca Arapça, Farsça, Türkçe atasözleri ve deyimlerle anlatıma zenginlik kazandırmıştır.

"*Süleymân-nâme-i Kebîr'in 78. Cildinin Çeviri Yazısı*" bölümüne "*Metnin Hazırlanmasında İzlenen Yöntem*" başlığı altında çeviri yazıda takip edilen yöntem detayları ile verilmiş, daha sonra metnin çeviri yazısına geçilmiştir. Çeviri yazıda Arapça, Farsça ifadeler, ayetler, hadisler, koyu renkle yazılmış olup anlamlarına dipnotta yer verilmiştir. Aynı şekilde meclis başlıkları ve Farsça başlıklar da koyu renkle yazılmıştır.

"*Sonuç*" kısmında eser, yazar tarafından genel hatlarıyla değerlendirilmiş ve edebiyat tarihi açısından önemine değinilmiş ve tespit edilen çıkarımlar okuyucuyla paylaşılmıştır. "*Kaynaklar*" kısmında çalışmada başvurulan bibliyografik çalışmalara ve elektronik kaynaklara yer verilmiştir. "*Tıpkıbasım (Örnek Sayfalar)*" bölümünde örnek sayfalara yer verilerek çalışma sonlandırılmıştır.

Zengin içeriğiyle dikkat çeken bu tür mensur eserlerin edebiyatımıza kazandırılması önem arz etmektedir. 81 ciltten meydana gelen *Süleymân-nâme-i Kebîr'in* pek çok cildi gün yüzüne çıkarılmıştır. Bu çalışmayla 78. cildi de yayımlanarak zincirin halkalarından biri daha tamamlanmıştır. Çalışmanın bu konuda araştırma yapacak araştırmacılara kılavuzluk yapacağını düşünüyoruz.

KAYNAKÇA

DEMİRBAĞ, Abdulsamet (2022). *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-Nâme-i Kebîr (78. CİLT) (İnceleme-Metin)*. Ankara: Sonçağ Yayınları.